

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สถาบันการเงินเป็นองค์กรที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ เพราะสถาบันการเงินเป็นกลไกหนึ่งที่คอยผลักดันให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจดำเนินไปได้ด้วยการทำหน้าที่ระดมเงินออมเพื่อนำไปใช้ในการลงทุน รวมถึงการให้บริการทางการเงินต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำธุรกิจ ก่อให้เกิดการผลิตและการจ้างงานอันเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโตและมีเสถียรภาพ ภายในปี พ.ศ.2558 ภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้จะมีการรวมตัวเป็นสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations: ASEAN) หรือ ประชาคมอาเซียน มีประเทศสมาชิกจำนวน 10 ประเทศประกอบด้วย ไทย พม่า ลาว เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ กัมพูชา และบรูไน ดารุสสลาม เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและขีดความสามารถการแข่งขันของอาเซียนในเวทีระหว่างประเทศ รวมถึงทำให้อาเซียนมีความแข็งแกร่งมีภูมิคุ้มกันที่ดีในการรับมือกับปัญหาใหม่ๆ

การวางแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเสรีภาคบริการด้านการเงิน ซึ่งให้ความสำคัญกับภาคการเงินและการลงทุนเป็นอย่างมาก ทั้งการลงทุนจากประเทศเพื่อนบ้านซึ่งเป็นประชากรมุสลิมกว่าครึ่งของจำนวนประชากรทั้งหมดในภูมิภาคนี้ ดังนั้นระบบการเงินแบบอิสลามจึงมีบทบาทเป็นอย่างมากในการเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนและเป็นตลาดทุน การมีสถาบันการเงินอิสลามที่ดำเนินธุรกรรมตามหลักศาสนาอิสลามอย่างถูกต้องและเป็นที่ยอมรับจากนานาชาติ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะเกิดขึ้น ประเทศที่มีบทบาทในระบบการเงินอิสลามในระดับภูมิภาคอาเซียน ประกอบด้วย 4 ประเทศหลักได้แก่ ประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และบรูไน ดารุสสลาม ซึ่งประเทศสิงคโปร์จะเป็นศูนย์กลางทางการเงินในระดับภูมิภาคเอเชีย สำหรับประเทศมาเลเซียและประเทศอินโดนีเซียต่างมีจุดยืนในการมุ่งสู่การเป็นศูนย์กลางทางการเงินอิสลาม โดยประเทศมาเลเซียมีจุดยืนการเป็นศูนย์กลางทางการเงินอิสลามของโลก ขณะที่ประเทศอินโดนีเซียมีแนวทางในการพัฒนาด้านการเงินอิสลามในระดับภูมิภาคแห่งนี้

ปัจจุบันมีสินทรัพย์ภายใต้การบริหารของอุตสาหกรรมการเงินอิสลามทั่วโลกประมาณ 950,000 ล้านดอลลาร์ ขณะที่ขนาดมูลค่าตลาดพันธบัตรอิสลามทั่วโลกเท่ากับ 110,000 ล้านดอลลาร์ และมีธนาคารอิสลามกว่า 300 แห่งใน 51 ประเทศและมีแนวโน้มที่พุ่งสูงขึ้นกว่า 5 เท่าตัว

ส่วนหนึ่งของสินทรัพย์หลายหมื่นล้านดอลลาร์ได้หมุนเวียนอยู่ในเขตประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในการเปิดตัวประชาคมอาเซียนจะมีประชากรราว 600 ล้านคน และเกินกว่าครึ่งหนึ่งเป็นชาวมุสลิม ทำให้เกิดการจ้างงานเพิ่มและเกิดการโยกย้ายทรัพยากรมนุษย์หรือแรงงานทั้งในเชิงรุกและเชิงรับ ทำให้ระบบการเงินอิสลามกลายเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจอาเซียน และพบว่า สินทรัพย์ในกลุ่มสหกรณ์อิสลามของ 8 ประเทศในอาเซียนมีสินทรัพย์รวมกันจำนวนกว่า 3,000 ล้านบาท หมุนเวียนอยู่ในวงจรเศรษฐกิจอาเซียนแห่งนี้ (นิพล แสงศรี, 2557)

ประชากรมุสลิมกว่า 300 ล้านคน ในเขตประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (Asean Economics Community: AEC) ต่างมีความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ทางการเงินอิสลาม (Islamic Financial Products) โดยสถาบันการเงินอิสลาม (Islamic Financial Institutions) จะเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในช่วง 10 ปีผ่านมามีสถาบันการเงินอิสลามเกิดขึ้นแล้วกว่า 300 สถาบัน ใน 75 ประเทศทั่วโลก แต่สามารถสนองตอบความต้องการของชาวมุสลิมได้เพียงร้อยละ 15 เท่านั้น ยังไม่พอเพียงต่อความต้องการของชาวมุสลิมทั่วโลก ซึ่งความไม่เพียงพอดังกล่าวนี้ ทำให้ปัจจุบันมีการขยายตัว การเติบโตของภาคการเงินอิสลามรวมถึงการเติบโตของธนาคารอิสลามที่มีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 10-15 ที่สนองต่อความต้องการของชาวมุสลิมที่เพิ่มจำนวนมากยิ่งขึ้น ทั้งความต้องการผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ถูกต้อง รูปแบบการให้บริการที่หลากหลาย และภายในภูมิภาคอาเซียนได้มีการจัดตั้งธนาคารกลางอาเซียน ภายใต้กรอบการเปิดเสรีภาคธนาคารภายในอาเซียน โดยมีเป้าหมายที่จะสร้างมาตรฐานกลางของธนาคาร ที่เป็นธนาคารระดับอาเซียน สามารถทำธุรกรรมการเงินได้ในทุกประเทศในอาเซียน มีการทำกรอบ “มาตรฐานธนาคารอาเซียน” หรือ Qualified ASEAN Bank: QAB ที่หากธนาคารใดได้มาตรฐานนี้ จะสามารถทำธุรกิจธนาคารในอาเซียนได้ทุกประเทศ โดยเริ่มมีการพิจารณาอนุญาต QAB ในปีพ.ศ.2557 และเริ่มการตั้งธนาคารพาณิชย์จริงในปีพ.ศ. 2563 (Mahamad, 2013)

จากเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้นระบบสถาบันการเงินของไทย โดยเฉพาะสถาบันการเงินระบบอิสลามต้องจัดเตรียมรับมือกับการแข่งทางภาคการเงินแบบอิสลามจากประเทศต่างๆ มากขึ้น เนื่องจากลูกค้ามุสลิมจากประเทศใน AEC และกลุ่มธุรกิจในประเทศที่นับถือศาสนาอิสลามต่างแสวงหาสถาบันการเงินที่ดำเนินการตามหลักอิสลามอย่างถูกต้อง ซึ่งปัจจุบันในประเทศไทยมีเพียงธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยเพียงแห่งเดียวที่เป็นสถาบันการเงินของรัฐ ที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ.2545 อยู่ในความดูแลของกระทรวงการคลัง มีคณะกรรมการด้านศาสนา (หลักชะรีอะฮ์) ควบคุมกำกับดูแล กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ มาตรฐาน กำกับดูแล และแนวทางปฏิบัติที่บังคับใช้กับการดำเนินธุรกรรมของธนาคาร ซึ่งเป็นทั้งระบบกฎหมายและจริยธรรมที่มีความชัดเจนและเป็นเอกลักษณ์ทำให้ผลิตภัณฑ์ทางการเงินอิสลามมีความแตกต่าง

จากการเงินทั่วไป ดังนั้นระบบการเงินไทยจำเป็นต้องเร่งเตรียมการที่จะทำหน้าที่เป็นสะพานเพื่ออำนวยความสะดวกทางการเงิน ในด้านการค้า การลงทุน และการย้ายฐานการผลิตของไทย เพื่อรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปีหน้า (Mahamad, 2013)

การควบคุมดูแลกิจการของสถาบันการเงินอิสลามที่ต้องดำเนินการตามหลักกฎหมายอิสลาม (หลักชะรีอะฮ์) ต้องมีมาตรฐานการควบคุมดูแลการดำเนินงานที่ถูกต้อง เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้มีความมั่นคงและเจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ และเพิ่มความน่าเชื่อถือจากสากลสามารถนำไปสู่การเป็นสถาบันการเงินอิสลามของไทยที่ได้รับการยอมรับจากต่างชาติ หน่วยงานที่ควบคุมกำกับดูแลกิจการถือเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญทั้งจากการควบคุมภายในกิจการ ที่ดูแลกฎระเบียบ ข้อบังคับรวมถึงข้อห้ามและบทลงโทษต่างๆ เช่น คณะกรรมการธนาคารคอยควบคุมการดำเนินธุรกิจขององค์กรให้อยู่ในทิศทางที่ถูกต้อง คณะกรรมการด้านศาสนาแนะนำแนวทางปฏิบัติที่บังคับใช้กับการดำเนินธุรกรรมธนาคาร บทบาทหน้าที่ในการกำกับดูแลกิจการของธนาคารตามหลักชะรีอะฮ์กำหนดกฎระเบียบที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินธุรกิจของธนาคารอิสลาม ทั้งด้านกฎหมายและภาษีจากธนาคารกลางของประเทศนั้นๆ รวมถึงการควบคุมดูแลจากกระทรวงการคลัง สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่คอยควบคุมกำกับดูแลและเพิ่มประสิทธิภาพมาตรฐานการดำเนินงาน และสร้างความน่าเชื่อถือให้กับต่างประเทศ คือ การควบคุมดูแลจากองค์กรนานาชาติที่กำกับดูแลการดำเนินงานของสถาบันการเงินอิสลาม ในด้านต่างๆ เช่น การควบคุมด้านบัญชี การลงทุน และการจัดอันดับความเชื่อประกอบด้วย

- 1) องค์กรนานาชาติที่กำกับดูแลการดำเนินงานของสถาบันการเงินอิสลาม
- 2) หน่วยงานภายนอกที่กำกับดูแลการดำเนินงานของสถาบันการเงินอิสลามของไทย
 - 2.1 สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ
 - 2.2 สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
 - 2.3 ธนาคารแห่งประเทศไทย
- 3) หน่วยงานภายในองค์กร
 - 3.1 คณะกรรมการธนาคาร
 - 3.2 คณะกรรมการด้านศาสนา
 - 3.3 กฎระเบียบข้อบังคับภายในองค์กร

บทบาทของหน่วยงานที่เข้ามาควบคุมดูแลกิจการของสถาบันการเงินอิสลามต่างๆ เหล่านี้ถือเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทและส่งผลกระทบต่อมาตรฐานการดำเนินงานของสถาบันการเงินเป็นอย่างมาก และเพื่อให้สถาบันการเงินอิสลามของไทยที่มีเพียงแห่งเดียวที่ดำเนินธุรกรรม

ทางการเงินอิสลามอย่างเต็มรูปแบบ คือ “ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย” สามารถรองรับภาคการเงินอิสลามที่จะเกิดขึ้นจากการรวมตัวของภาคการเงินในอาเซียน โดยเฉพาะภาคการลงทุนของระบบการเงินอิสลามที่มีมูลค่าทางสินทรัพย์จำนวนมากจากการรวมตัวเป็นเศรษฐกิจอาเซียนในปี พ.ศ.2558 หากสถาบันการเงินอิสลามของไทยไม่มีมาตรฐานการควบคุมดูแลกิจการที่ดีจากหน่วยงานต่างๆ อาจทำให้ขาดความน่าเชื่อถือจากนักลงทุนในต่างชาติ โดยเฉพาะการลงทุนของประเทศมุสลิมอาจเกิดการสูญเสียโอกาสการลงทุนให้กับภาคการลงทุนของไทย

เพื่อเป็นประโยชน์สูงสุดต่อสถาบันการเงินของไทย ในการรับมือกับภาคการเงินอิสลามที่จะไหลเข้ามาสู่ประเทศไทยภายหลังเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รองรับกับการเคลื่อนย้ายแหล่งเงินทุน กลุ่มนักธุรกิจมุสลิมต่างชาติที่แสวงหาสถาบันการเงินที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม เพื่อให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างถูกต้องสอดคล้องตามหลักศาสนาอย่างครบวงจร ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยควรเตรียมพร้อมรองรับการพัฒนามาตรฐานการดำเนินงานให้ถูกต้องและเป็นที่ยอมรับทัดเทียมกับสถาบันการเงินของต่างชาติที่กำลังทุ่มทุนการศึกษาภาคการเงินอิสลามมากขึ้น รายงานการวิจัยฉบับนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานที่ควบคุมกำกับดูแลมาตรฐานการดำเนินกิจการของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย รวมถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการขาดมาตรฐานการดำเนินงานให้ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม โดยข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนี้จะสามารถนำไปใช้เป็นกรอบมาตรฐานการดำเนินธุรกรรมของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยที่ดำเนินธุรกิจอยู่ในปัจจุบัน รวมถึงสถาบันการเงินต่างๆ ที่สนใจจะดำเนินธุรกรรมการเงินตามหลักอิสลาม สามารถนำไปเป็นข้อมูลการวางมาตรการการกำกับดูแลกิจการสถาบันการเงินของไทยที่จะดำเนินธุรกรรมตามหลักศาสนาอิสลามในอนาคต และรูปแบบการให้บริการผลิตภัณฑ์ทางการเงินให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการของตลาดเป้าหมายได้อย่างถูกต้องชัดเจน ต่อไป

1.2 คำถามการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีประเด็นคำถามในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของหน่วยงานที่ควบคุมกำกับดูแลมีผลอย่างไรต่อมาตรฐานการดำเนินงานของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย
2. กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับจากหน่วยงานภายในและภายนอกมีผลกระทบต่อมาตรฐานการดำเนินกิจการของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยให้ดำเนินกิจการถูกต้องตามหลักอิสลามอย่างไร

3. แนวการควบคุมจากข้อบังคับจากคณะกรรมการด้านศาสนามีผลต่อการกำกับดูแลมาตรฐานของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยที่จะช่วยให้ธนาคารสามารถดำเนินกิจการที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลามอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อตอบคำถามการวิจัยที่ข้างต้น ผู้วิจัยจึงกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ของหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกที่มีบทบาทในการควบคุมการดำเนินกิจการของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาระดับผลกระทบต่อการดำเนินงานของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย จากกฎเกณฑ์ข้อบังคับจากหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกที่เข้ามากำกับดูแล
3. เพื่อศึกษาระดับความสัมพันธ์ระหว่างกฎเกณฑ์ ข้อบังคับของหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกที่มีผลกระทบต่อการดำเนินกิจการธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย
4. เพื่อศึกษาการวิเคราะห์ SWOT เพื่อหาจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค ที่เกิด เพื่อนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาปรับปรุงมาตรฐานการดำเนินงานของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย

1.4 สมมติฐานของการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ผลกระทบจากกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ของหน่วยงานที่กำกับดูแลต่อการดำเนินงานของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย” ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินการ วิจัย ดังนี้

ระดับความสำคัญของกฎเกณฑ์ ข้อบังคับ จากหน่วยงานภายในและภายนอกมีความสัมพันธ์ต่อความสามารถในการดำเนินธุรกรรมตามหลักอิสลามของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตที่จะทำการวิจัยออกเป็น 3 ด้าน คือ ขอบเขตด้านประชากรและพื้นที่ ขอบเขตด้านเนื้อหา และขอบเขตด้านเวลา

1.5.1 ขอบเขตด้านประชากรและพื้นที่

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัย ประกอบด้วย 3 กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ประชากรลูกค้าผู้ใช้บริการของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล จำนวน 209,962 คน (รายงานประจำปีธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย, 2557)

2. พนักงาน/เจ้าหน้าที่และผู้บริหารของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย สำนักงานใหญ่ จำนวนทั้งหมด 1,273 ตัวอย่าง (รายงานประจำปีธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย, 2557)

3. ผู้บริหาร/ตัวแทนจากหน่วยงานที่มีบทบาทในการควบคุมกำกับดูแลกิจการของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย นักวิชาการ โดยแบ่งตามประเภทหน่วยงานดังตาราง

ตารางที่ 1.1 จำนวนประชากรแบ่งตามหน่วยงาน

ตำแหน่ง	ตัวอย่าง
1. ผู้บริหารหรือตัวแทนจากสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง	3
2. ผู้บริหารหรือตัวแทนจากสำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ	3
3. ผู้บริหารหรือตัวแทนจากธนาคารแห่งประเทศไทย	3
4. คณะกรรมการด้านศาสนาของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย	3
5. คณะกรรมการธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย	3
6. นักวิชาการ	3
7. ผู้บริหารธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย	3
รวม	21

1.5.2 ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยจะทำการรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ.2557 ถึง เดือนมีนาคม พ.ศ. 2558

1.5.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นการศึกษาออก แบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ

1) หน่วยงานที่มีบทบาทต่อการการควบคุมการดำเนินกิจการของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย เพื่อส่งเสริมและกำกับดูแลสถาบันการเงินอิสลามในประเทศไทยให้มีมาตรฐานที่ดี โดยหน่วยงานที่ควบคุมกำกับดูแลกิจการของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ประกอบด้วย

1. หน่วยงานภายในประกอบด้วย

1.1 กฏระเบียบข้อบังคับทั่วไปขององค์กร

1.2 คณะกรรมการของธนาคาร

1.3 คณะกรรมการด้านศาสนา (หลักชะรีอะฮ์)

2. หน่วยงานภายนอกที่มีหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลการดำเนินงานของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย แบ่งเป็น 3 หน่วยงาน คือ

2.1 สำนักงานคณะกรรมการนโยบายรัฐวิสาหกิจ

2.2 สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

2.3 ธนาคารแห่งประเทศไทย

2) ผลกระทบจากกฎเกณฑ์ ข้อบังคับของหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลการดำเนินงานของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับมาตรฐานการดำเนินงานของธนาคารที่ส่งผลกระทบต่อความคิดเห็นของกลุ่มลูกค้าผู้ใช้บริการธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วยผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อด้านต่างๆ ดังนี้

1. ความสามารถในการดำเนินธุรกรรมตามหลักอิสลาม

1.1 หลักการระบบการเงินอิสลาม

1.2 โครงสร้างการดำเนินงาน

1.3 ผลประกอบการ

2. กระบวนการบริหารงานภายในองค์กร

2.1 ทักษะของบุคลากร

2.2 ต้นทุนการดำเนินงาน

2.3 มาตรฐานการควบคุมตรวจสอบ

2.4 กระบวนการดำเนินงาน

3. ความคิดเห็นของลูกค้าผู้ใช้บริการของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปเป็นประโยชน์ได้ดังนี้

1. สามารถนำผลจากการศึกษามาตรฐานการควบคุมจากหน่วยงานที่กำกับดูแลกิจการของสถาบันการเงินอิสลามในประเทศไทย ให้มีมาตรฐานการดำเนินงานที่ถูกต้องตามหลักกฎหมายศาสนาอิสลาม และมีความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับจากสากล

2. ช่วยส่งเสริมและพัฒนาบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่กำกับควบคุมดูแลสถาบันการเงินอิสลามในประเทศไทย ให้มีมาตรฐานการดำเนินงานที่สอดคล้องกับหลักการดำเนินงานที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม

3. สามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนากฎเกณฑ์ ข้อบังคับของหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกที่มีผลต่อการดำเนินงานของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย ให้มีมาตรฐานในการดำเนินงานเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

4. สามารถนำไปเป็นแนวทางมาตรฐานการควบคุมเบื้องต้นสำหรับธนาคารพาณิชย์เพื่อนำไปใช้ในการประกอบการดำเนินธุรกรรมของธนาคารที่จะดำเนินการตามหลักอิสลาม วางรูปแบบมาตรฐานการดำเนินงานที่ถูกต้อง และการให้บริการผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องและเหมาะสมถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม

5. สามารถนำไปเป็นแนวทางให้สถาบันการเงินของไทยเพื่อใช้ในการเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งสถาบันการเงินอิสลามที่มีความน่าเชื่อถือให้เป็นมาตรฐาน สามารถดำเนินธุรกิจอย่างถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม เพื่อรองรับรองรับภาคตลาดการเงินอิสลามของกลุ่มในแถบประเทศอาเซียนที่จะเคลื่อนย้ายเงินทุนมายังประเทศไทย ภายหลังจากเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีคำนิยามศัพท์เฉพาะดังต่อไปนี้

ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย หมายถึง ระบบการธนาคารรูปแบบหนึ่งซึ่งดำเนินงานภายใต้กรอบแนวคิดแห่งกฏอิสลาม หรือเรียกว่า “หลักชะรีอะฮ์” ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมทางการเงิน การทำการค้า การทำสัญญา และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในด้านอื่นๆ

ระบบการเงินอิสลาม ระบบการการเงินที่อยู่ภายใต้กรอบหลักศาสนาอิสลาม หรือ หลักชะรีอะฮ์ (Shariah Law) ในการทำธุรกรรมใดๆ หลักชะรีอะฮ์ (Shariah Law) หรือกฎหมายอิสลามเป็นระบบการเงินที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับดอกเบี้ย การลงทุนในสิ่งต้องห้าม ยาเสพติด สิ่งมอมเมาที่ผิดกฎหมาย การผลิตและการค้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สื่อสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับการลามกอนาจาร

หลักชะรีอะฮ์ หมายถึง ข้อกำหนดต่างๆ ซึ่งบัญญัติให้มนุษย์ปฏิบัติตาม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในทุกๆด้าน ทั้งความเชื่อ การกระทำและจริยธรรมของมนุษย์ และกฎเกณฑ์ทางด้านศาสนาอิสลามที่ใช้เป็นข้อกำหนดในการประกอบธุรกิจของธนาคารอิสลาม

ริบา (Riba) หมายถึง ดอกเบี้ยที่ถูกกำหนดล่วงหน้า คือ ส่วนเพิ่มจากการกู้ยืมที่มีการกำหนด ณ วันทำสัญญา โดยผู้กู้จะต้องจ่ายเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยแก่ผู้ให้กู้ยืมเมื่อถึงกำหนดเวลาที่ตกลงกัน

เศรษฐศาสตร์อิสลาม หมายถึง เป็นเศรษฐศาสตร์และการใช้หลักการ กฎข้อบังคับของหลักชะรีอะฮ์ เพื่อผดุงไว้เพื่อความยุติธรรมในการใช้ทรัพยากรเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์และทำให้เขาสามารถปฏิบัติตามโอองการของอัลเลาะห์ และสังคมโดยรวม

ธนาคารพาณิชย์ หมายถึง บริษัทมหาชนจำกัดที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ และให้ความหมายถึงธนาคารพาณิชย์เพื่อรายย่อย ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นบริษัทลูกของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ ที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์

บัญชีชะกาด หมายถึง บัญชีที่ธนาคารจัดตั้งขึ้นเพื่อบริจาคและดำเนินการบริจาคตามหลักการของศาสนาอิสลาม

คณะกรรมการธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย หมายถึง คณะกรรมการธนาคาร ที่ประกอบด้วย กรรมการจำนวน 11 คน โดยมีผู้แทนกระทรวงการคลังซึ่งเป็นข้าราชการประจำ 1 คน และกรรมการที่มีบทบาทเกี่ยวกับการบริหารงานประจำของธนาคาร 1 ท่าน เป็นกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร 9 คน

คณะที่ปรึกษาธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย หมายถึง กรรมการที่ทรงความรู้ด้านศาสนาอิสลาม ประกอบด้วย ประธานที่ปรึกษา และที่ปรึกษาอื่นอีกไม่เกิน 4 คน มีหน้าที่ให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำแก่คณะกรรมการธนาคารเกี่ยวกับหลักชะรีอะฮ์ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกรรมของธนาคาร

ฟัตวา หมายถึง การให้ความกระจ่างของความรู้เนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับหลักของศาสนาอิสลามที่ถูกบัญญัติไว้ หรือผู้ที่ได้รับฉันทานุมัติในการทำหน้าที่ชี้แจงตามบทบัญญัติและข้อกำหนดต่างๆ ในหลักของศาสนาอิสลาม

ชาวไทยมุสลิม หมายถึง ผู้ที่มีสัญชาติไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม ในเขตกรุงเทพมหานคร

นิศอบ หมายถึง หน่วยของฟักัดทองคำและโลหะเงินในการจ่ายชะกาดของมุสลิม เช่น การคำนวณนิศอบ (Nisaab) หรือฟักัดขั้นต่ำตามราคาทองคำน้ำหนักจำนวน 85 กรัม โดยให้คำนวณราคาทองคำโดยใช้ราคาเฉลี่ย 12 เดือนล่าสุด สะท้อนค่าครองชีพและค่าใช้จ่ายตลอดปีที่นำทรัพย์สินมาคำนวณชะกาด จะได้ฟักัดขั้นต่ำตามราคาทองคำน้ำหนัก 85 กรัม เท่ากับ 110,293 บาท

หลักอะกีดะฮ์ หมายถึง การเรียนรู้เกี่ยวกับหลักศรัทธา (หลักเชื่อมั่น) มีความสำคัญเพราะเป็นบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิตของผู้ศรัทธา